

ממגיפה לתוכנית עבודה - תוכנית ארגונית לשימוש מושכל באופיואידים

ד"ר הילה לרמן שייבך, 1, ד"ר גיל אדמון, 1, מיכל פנצ'ק, 1, מגר אלינה וישקאוץ, 1, מגר היבה עקל, 2, ד"ר שירי שקולניק, 3, ד"ר עודד ופסי, 2, עידן גבאי, 1, ד"ר יפעת סנדלר, 4, ד"ר אורלי פרנקל, 1, ד"ר ירון דנקמפ, 1, ד"ר אבינעם פירוגובסקי, 1, ד"ר אורלי וויינשטיין, 1

1 חטיבת בתי חולים | 2 מרכז רפואי העמק | 3 מרכז רפואי רבין | 4 מרכז רפואי לשיקום לוינסטין

רקע ומטרות

גורמים שונים תרמו לשימוש המוגבר והלא מושכל באופיואידים ברחבי העולם ובישראל בפרט ולהתפתחות מגפת האופיואידים. דו"ח ה-OECD משנת 2019 הצביע על גידול של מעל 90% בהיקף רישום מרשמים לתכשירים אופיואידים בישראל. העלייה החדה בצריכת אופיואידים בישראל בשנים 2013-2020 הציבה את ישראל במקום הראשון בעולם בשנת 2020. פרסום הנתונים המדאגים בישראל, בשילוב פרסום חוזר חטיבת הרפואה של משרד הבריאות בשנת 2022 העוסק בהנחיות ניטור, הערכה והגבלות שימוש באופיואידים במוסדות רפואיים, הובילו לגיבוש תוכנית ארגונית לשימוש מושכל באופיואידים.

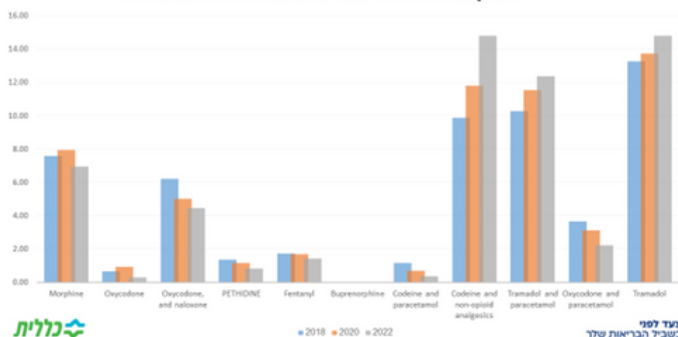
שיטות

התוכנית כללה מספר שלבים שתחילתם הקמת צוות משימה רב מקצועי להובלת מדיניות וגיבוש תוכנית עבודה ארגונית, ניתוח נתוני שימוש באופיואידים וכן הקמת וועדות מוסדיות בבתי החולים. בשנת 2023, התמקדנו בהטמעה ויישום של פיתוח תשתית מידע, חומרי הדרכה, תהליכי מדידה ארגונית, כלים תומכים ומיפוי פערים וצרכים. כמו כן, שילוב ממשקי עבודה שוטפים עם הצוותים האמונים על התחום בקהילה ויצירת רצף טיפולי והתערבות. ברמה המוסדית הונחו בתי החולים לקדם תוכנית הדרכה לצוותים, גיבוש וריענון פרוטוקולים לטיפול בכאב חריף, איתור מוקדי התערבות ועוד.

תוצאות

מיפוי נתונים הדגים מגמה חיובית של ירידה ב- 24% בשימוש באופיואידים חזקים בשנים 2018-2022 ברמה הארגונית. עם זאת, זוהתה עלייה משמעותית בשימוש באופיואידים חלשים, הכוללת עלייה בכ- 50% בשימוש בתכשירי CODEINE וב- 16% בתכשירי TRAMADOL בהשוואה ל-2018 ועלייה בשימוש במשככי כאבים שאינם אופיואידים. במהלך המחצית הראשונה של 2023 נמשכה הירידה בשימוש באופיואידים חזקים במרבית בתי החולים, כשבית החולים עם הביצועים הטובים נרשמה ירידה של 12.7% בהשוואה ל-2022. נמצאה שונות גבוהה בדפוסי השימוש באופיואידים ובסוגי התכשירים, הן בין בתי החולים והן בין מחלקות שונות בבית החולים, לדוגמה שונות בין מחלקות לרפואה דחופה עם הבדל של פי 3 בין השימוש הגבוה ביותר לזה הנמוך ביותר.

ניפוקי אופיואידים ל- 100 ימי אשפוז בביה"ח של כללית

מסקנות והמלצות

תשתית הנתונים, שיתוף הידע במסגרת ישיבות עבודה משותפות, יצירת שיתופי פעולה עם גורמי הקהילה ומרחבי עבודה משותפים, פיתוח דוחות לאיתור מטופלים להתערבות, זיהוי דפוסי שימוש הדורשים התערבות ויצירת חומרי הדרכה ארגוניים, אפשרו יעול העבודה והשגת המטרות שהוצבו. הוספת מדדים אסטרטגיים הכוללים מדדי תהליך ותוצאה עליהם נמדדים בתי החולים, תרמה להבאת הנשוא למיקוד בקרב הנהלות בתי החולים. אנו סבורים כי השלבים הבאים כוללים הרחבה לתוכנית כוללת לשימוש מושכל בתרופות נוגדות כאב, שילוב שימוש בחלופות טיפוליות לא תרופתיות ומיקוד התערבויות בשלב השחרור מבית החולים.